

การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา : แนวทางเพื่อการพัฒนาทั้งทางกาย ใจ
และปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

Teaching Social Studies Based on the Threefold Training: A Guideline for the
Development of High School Students' Body, Mind, and Wisdom

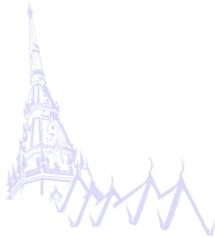
พระมหาศุภฤกษ์ สิวันคำ

Phramaha Supharoek Siwankham

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: suparek1935@gmail.com

Received July 23, 2024; Revised November 14, 2024; Accepted December 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวทางการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นแนวคิดทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนในทุกด้าน ทั้งทางกาย ใจ และปัญญา โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพุทธศาสนา เข้ากับการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักไตรสิกขาประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา ที่แต่ละองค์ประกอบมีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมคุณธรรมและความรู้ของนักเรียนด้านศีล เป็นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การฝึกฝนการรักษาศีลธรรม และการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกในความถูกต้อง รู้จักเคารพกฎระเบียบ และดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ด้านสมาธิ เป็นการฝึกจิตใจให้นิ่งและมั่นคง การสอนที่เน้นสมาธิจะช่วยให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ มีสติ และตั้งใจเรียนรู้ ทำให้สามารถคิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาด้านปัญญา เป็นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การสอนตามหลักปัญญาจะช่วยให้นักเรียนมีวิจาร์ณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถเผชิญกับความท้าทายในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขานี้ ไม่เพียงแต่มุ่งเน้นการเรียนรู้เนื้อหาทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังมุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลและการเติบโตทางจิตใจของนักเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต

คำสำคัญ: การสอนสังคมศึกษา; หลักไตรสิกขา; การพัฒนา; นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

This article presents the guidelines for teaching social studies according to the Threefold Principle. This is an educational concept that focuses on developing all of the students in all aspects, including physics, mind, and intellectuality, by applying the Buddhist principles to teaching at the selected level in the high schools. The Threefold Principle consists of morality, concentration, and wisdom, because each of which is a part of an important role in building and supporting the students' morality and moral knowledge. It is the development of morality and ethics, practicing morality, and controlling their behavior and can encourages them to have a conscience of correctness, respect the rules, and live an ethical life.

On the other hand, the meditation is the practice of training the mind to be still and stable, because the meditation-based teaching helps students to control their emotions, be mindful, and focus on learning. It enables students to effectively think and analyze various situations which are the important skill for making decisions and intellectually solving some problems. Therefore, it develops the deep knowledge and understanding through a learning process that emphasizes the analytical thinking and application in daily life. Teaching based on wisdom effectively helps students think critically and creatively, and face challenges in society.

So, the teaching social studies according to the Threefold Principle not only focuses on learning academic content but also focuses on developing the personal characteristics and mental growth of students. This is the most important factor in preparing all of the students to valuably and beneficially live for the big society in the future.

Keywords: Teaching Social Studies; Threefold Principle; Development; High School Students

บทนำ

การศึกษาสังคมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่เพียงแต่มุ่งเน้นที่การเรียนรู้เนื้อหาทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างพื้นฐานในการพัฒนาทั้งด้านกายใจ และปัญญา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาตนเองของนักเรียน หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) จึงเป็นกรอบแนวทางที่เหมาะสมในการสอนและการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในช่วงการเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการเปลี่ยนแปลงทางกาย ร่างกายส่วนต่าง ๆ จะมีการเจริญเติบโตในเกือบทุก ๆ ระบบทั้งหญิงและชาย เช่น ความสูงและน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้นเร็ว แขนขายาวขึ้น ฮอร์โมนมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อกระตุ้นการเติบโตของอวัยวะระบบสืบพันธุ์ทั้งภายในและภายนอก มีการเจริญของร่างกายในส่วนที่เป็นลักษณะ

ประจำเพศ (Secondary sex characteristics) เช่น เด็กชายมีเสียงห้าวขึ้น มีหนวดขึ้น ในเด็กหญิงมีการเจริญเติบโตของเต้านมเกิดขึ้น ในเด็กหญิงก็จะมีประจำเดือนเกิดขึ้นการเปลี่ยนแปลงสองอย่างหลังนี้จะทำให้เกิดความรู้สึกว่า ตนเองเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง (Gender identity) การเปลี่ยนแปลงมาก ๆ แบบนี้อาจเป็นสาเหตุของความกังวล หรือความลำบากใจในการปรับตัวของวัยรุ่นได้ (นงพงา ลีสุวรรณ, 2567)

การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและความคิด ความเปลี่ยนแปลงต่อไปนี้ ผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดควรทราบไว้ จะได้ไม่รู้สึกว่า บุตรหลานของตนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เป็นคนที่ดื้อรั้นไม่เชื่อฟังหรือเกิดความวิตกกังวลว่า อาจมีปัญหาร้ายแรงตามมาจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ถ้าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงนี้ ก็อาจพยายามขัดขวางไม่ผ่อนปรนหรือกลับเพิ่มการควบคุมมากขึ้น ก็จะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ใหญ่และวัยรุ่นได้ และอาจทำให้วัยรุ่นยังมีปฏิกิริยาตอบโต้ที่รุนแรงได้ความสนใจในตัวเอง (Narcissism) วัยรุ่นจะสนใจตัวเองมาก รักสวย รักงาม การแต่งกายก็ต้องพิถีพิถัน หรือให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูง หรือสะดุดตา โดยเฉพาะให้เพศตรงข้ามสนใจความนับถือผู้ใหญ่ (Authority figure) วัยรุ่นจะให้ความสำคัญผู้ใหญ่น้อยลง มักมีความคิดว่า ผู้ใหญ่มีความคิดที่ล้าหลังไม่ทันสมัย และอื่น ๆ และเห็นว่า ความคิดของตนดีกว่าถูกต้องกว่า ถ้าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจถึงธรรมชาตินี้ของวัยรุ่นก็อาจโกรธ เช่น ทว่า ดูถูกพ่อแม่ ครูอาจารย์ อาจดูว่า รุนแรงแล้วเกิดปัญหาความขัดแย้งตามมาที่รุนแรงได้ความเป็นตัวของตัวเอง (Independence) วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเป็นตัวของตัวเองมาก และมีความต้องการรับผิดชอบตัวเอง ผู้ใหญ่ควรค่อย ๆ ปล่อยให้วัยรุ่นมีความเป็นอิสระมากขึ้นอย่างเหมาะสม ไม่บังคับหรือมีกฎระเบียบมากเกินไป ควรให้วัยรุ่นสามารถหัดตัดสินใจในขอบเขตที่เหมาะสม วัยรุ่นต้องการความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองอย่างมาก บางครั้งจะแยกตัวไปจากบิดามารดา เพื่อไปสู่ความเป็นตัวของตัวเอง จนบางครั้งมีการต่อต้านความคิดและการกระทำของผู้ใหญ่ แสวงหาเอกลักษณ์ของตน (Identity) เนื่องจากต้องเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า วัยรุ่นจะมองหาว่า ตัวเองต้องการเป็นคนอย่างไรในอนาคต จะมีอาชีพอะไร บทบาทของตัวเองในฐานะผู้ใหญ่จะเป็นอย่างไร ความรู้สึกมั่นใจในตนเองจะเกิดขึ้นได้ เมื่อวัยรุ่นรู้สึกว่า ตัวเองมีความสามารถในงานที่ได้รับมอบหมายหรือรับผิดชอบ (Experiencing success) ฉะนั้น วัยรุ่นไม่ควรได้รับมอบหมายงานที่ยากเกินความสามารถ เพราะเมื่อทำไม่สำเร็จแล้ว จะเกิดความรู้สึกว่า ตนเป็นคนไร้ความสามารถได้ ซึ่งอาจเป็นปมด้อยติดตัวไป ถ้าประสบความล้มเหลวบ่อย ๆ การคบเพื่อน ในวัยรุ่นเพื่อนมีอิทธิพลมาก เพราะวัยรุ่นต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน จึงมักเอาอย่างและค่านิยมของเพื่อน ถ้าคบเพื่อนดีมีกิจกรรมที่เหมาะสมก็จะเป็นผลดีต่อตัววัยรุ่นและสังคม ถ้าคบเพื่อนที่เกเรมีความประพฤติไม่เหมาะสมก็อาจพาไปให้เสียได้

จากข้างต้น เมื่อพิจารณาถึงการสอนวิชาสังคมศึกษาที่มีเป้าหมายในการพัฒนานักเรียน ทั้งทางกายใจ และปัญญา แนวทางไตรสิกขานั้นเป็นการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทั้งสามด้านนี้อย่างสมดุล ได้แก่ ศีล (กาย) การพัฒนาทางด้านพฤติกรรมและการควบคุมตนเองสมาธิ (ใจ) การฝึกจิตใจให้มีสมาธิ สงบ และสามารถมีความคิดที่ดีปัญญา (ปัญญา) การเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการสอนสังคมศึกษาสามารถช่วยให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วน และมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในชีวิตประจำวัน การพัฒนาเหล่านี้

สามารถเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติตนในสังคมอย่างมีจริยธรรม มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้เขียนจึงได้นำเสนอเกี่ยวกับเรื่องการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาแนวทางเพื่อการพัฒนาทั้งทางกาย ใจ และปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

หลักไตรสิกขาในบริบทของการศึกษาสังคม

ศีล มี 3 ระดับ คือ ระดับกาย คือ มีกายที่ปกติไม่ผิดในศีลและวินัย ระดับใจ คือ มีจิตใจสงบ ในขณะที่ปฏิบัติศีลและ ระดับจิต คือ มีจิตใจสงบเป็นปกติและมีความรู้ความเข้าใจว่าปฏิบัติศีล (ใจกลั่น นาวาบุญนิยม และคณะ, 2566) การฝึกปฏิบัติตามศีลหรือวินัย เป็นการสร้างพื้นฐานด้านจริยธรรม และศีลธรรมให้กับนักเรียนในการเรียนสังคมศึกษา สามารถเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการเคารพ กฎระเบียบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข นักเรียนควรได้รับการส่งเสริม ให้มีความรู้สึกต่อผู้อื่นที่ดี และสร้างความเข้าใจในคุณค่าของการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามศีลธรรมศีลธรรม เป็นหลักการที่กำหนดพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับความดีงามและความถูกต้อง เพื่อให้ชีวิต มีคุณค่าและความสุขอย่างแท้จริง การยึดมั่นในศีลธรรมช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและในสังคม การปฏิบัติตามศีลธรรมยังช่วยทำให้เกิดความสงบสุขทั้งในระดับบุคคลและสังคมโดยรวมเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิต เช่น การไม่ทำร้ายผู้อื่น การไม่โกหก การเคารพสิทธิของผู้อื่น การไม่ใช้ทรัพย์สินโดยมิชอบ และการไม่ดื่มสุราและยาเสพติด หลักการเหล่านี้ช่วยให้คนสามารถพัฒนาคุณสมบัติทางจริยธรรม และมีพฤติกรรมที่ดีงาม การนำหลักการศีลธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันมีความสำคัญมาก เช่น การปฏิบัติตน ให้ตรงตามหลักศีลธรรมในครอบครัว การทำงาน และการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม การฝึกฝนตนเองให้เป็นคน ที่มีคุณธรรมสูง จะช่วยทำให้เกิดความเคารพจากผู้อื่น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีการดำเนินชีวิตที่สอดคล้อง กับศีลธรรม จะช่วยให้บุคคลรู้สึกถึงความพอใจและความสุขภายในใจ การปฏิบัติตามศีลธรรมยังช่วยลด ความขัดแย้งและปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชีวิต ลดความเครียดและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การสร้าง ความเข้าใจในคุณค่าของศีลธรรม ควรเริ่มจากการศึกษาและการอบรมในครอบครัว โรงเรียน และสังคม การสร้างวัฒนธรรมที่เน้นการปฏิบัติตามศีลธรรม จะช่วยให้สังคมมีความสงบสุขและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น โดยการสนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมที่ดีขึ้น

สมาธิ ความตั้งใจและความมีสมาธิในการเรียนรู้ การพัฒนาสมาธิในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถทำได้โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การฝึกความคิดเชิงวิพากษ์ (พระวีระ พงษ์วิสุทโธ และพระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, 2565) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และการฝึกความคิด เชิงวิพากษ์เป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เพราะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการวิเคราะห์และประเมิน ข้อมูลได้อย่างมีเหตุผล การสนับสนุนการมีส่วนร่วมนี้สามารถทำได้หลายวิธี เช่น สร้างสภาพแวดล้อม ที่เปิดกว้าง โดยการส่งเสริมการอภิปรายและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในห้องเรียน เพื่อให้ นักเรียน

รู้สึกมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น และตั้งคำถามใช้เทคนิคการสอน การใช้คำถามปลายเปิดและกรณีศึกษา ที่ต้องการการวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดเชิงวิพากษ์ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน จัดกิจกรรมกลุ่ม ที่นักเรียนต้องทำงานร่วมกัน แบ่งปันความคิดเห็น และเรียนรู้จากกันและกัน ให้ข้อมูลย้อนกลับที่สร้างสรรค์ การให้คำแนะนำและข้อมูลย้อนกลับที่สร้างสรรค์ จะช่วยให้นักเรียนปรับปรุงทักษะและความเข้าใจของตนเอง ฝึกการประเมินตนเองและผู้อื่น การให้โอกาสนักเรียนได้ประเมินงานของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะในการวิเคราะห์และให้เหตุผล และการนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์เหตุการณ์ และปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม การฝึกสมาธิช่วยให้นักเรียนสามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายทางการเรียน และชีวิตประจำวันได้อย่างมีสติและสงบ

ปัญญา การพัฒนาปัญญา คือ กระบวนการส่งเสริมความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และพิจารณาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในความจริงและสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ตามหลักเหตุผล การพัฒนาปัญญาไม่ใช่เพียงการเรียนรู้จากการท่องจำ หรือการรวบรวมข้อมูล แต่ยังรวมถึง การพัฒนาความสามารถในการใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและสังคมโดยรวม (สุวิมล ว่องวานิช, 2561) การสอนสังคมศึกษาที่เน้นการพัฒนาปัญญาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นการพัฒนาปัญญา คือ แนวทางการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล การวิเคราะห์ การสร้างความเข้าใจ ในประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ซึ่งเป้าหมายหลักของการสอน แบบนี้ คือ การสร้างผู้เรียนให้มีความคิดเชิงวิพากษ์ สามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบสำคัญของการสอนสังคมศึกษาที่เน้นการพัฒนาปัญญา ได้แก่ การสอนแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Teaching) การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการตั้งคำถาม การอภิปราย และการทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียน โดยการสอนแบบนี้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น และมีการจดจำที่ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการพัฒนาทักษะ การทำงานร่วมกันและการสื่อสารในกลุ่มผู้เรียนอีกด้วย (กมล รินคำ, 2566) การใช้สถานการณ์จำลอง (Scenario-based Learning) การนำเสนอกรณีศึกษา หรือสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง วิธีการนี้ช่วยเสริมสร้างทักษะ การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาในบริบทที่ซับซ้อน นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในเรื่องที่เรียน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการสอน โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูล และสามารถ ทำการค้นคว้าเพิ่มเติมได้ง่ายขึ้น จะช่วยให้นักเรียนมีความคิดที่เป็นอิสระ มีความสามารถในการตัดสินใจ อย่างมีเหตุผล และสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมได้การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอน เป็นวิธีที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เทคโนโลยีช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูล และสื่อการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต หรือแอปพลิเคชันต่างๆ เพื่อค้นคว้าข้อมูล เพิ่มเติม การเรียนรู้แบบออนไลน์ และการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุก

ที่ทุกเวลา นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัลอีกด้วย

แนวทางในการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา

การพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา เป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างเยาวชนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสังคม (พุทธิพงษ์ สวงนามและกาญจน์ เรืองมนตรี, 2566) ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอแนวคิดและค่านิยมที่ดีงามผ่านการสอน ซึ่งการพัฒนาทักษะและความรู้ของครูในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นการพัฒนาครูในด้านนี้เริ่มจากการอบรมและพัฒนาทักษะการสอนที่มุ่งเน้นคุณธรรมและจริยธรรม ครูต้องได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนที่สามารถถ่ายทอดแนวคิดคุณธรรมไปยังนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกฝนให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมหรือการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจและเห็นคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรมเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สำคัญ นอกจากการพัฒนาทักษะการสอนแล้ว ครูยังต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงออกถึงคุณธรรมและจริยธรรม การที่ครูสามารถเป็นต้นแบบที่ดีในเรื่องนี้ จะช่วยให้นักเรียนมีแรงบันดาลใจในการปฏิบัติตาม การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อน การสร้างห้องเรียนที่เต็มไปด้วยความเคารพและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี นอกจากนี้ การบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมเข้ากับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เป็นวิธีที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนคุณธรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้วรรณกรรมหรือเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาสอนใจในการสอนภาษาไทย หรือการใช้ประเด็นทางจริยธรรมในการสอนวิชาสังคม การผสมผสานนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถนำคุณธรรมจริยธรรมไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้ การพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและครบวงจรเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ครูที่ได้รับการพัฒนาในด้านนี้ จะสามารถช่วยสร้างนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีคุณค่า

การวางแผนการสอน ครูควรวางแผนบทเรียนที่ผสมผสานหลักไตรสิกขาเข้ากับเนื้อหาสังคมศึกษา (วิทยา ทองดีและสุรพล พรหมกุล, 2561) โดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนสำหรับแต่ละด้านของการพัฒนา นักเรียนการวางแผนบทเรียนที่ผสมผสานหลักไตรสิกขาเข้ากับเนื้อหาสังคมศึกษาเป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจและปฏิบัติหลักการที่สำคัญในชีวิตประจำวันได้ดียิ่งขึ้น การผสมผสานนี้ มุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้ที่ครบวงจรโดยการนำหลักไตรสิกขา ศิล สมาธิ ปัญญามาใช้ในเนื้อหาสังคมศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม ในการวางแผนบทเรียนนี้ ผู้สอนจะต้องกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาสังคมศึกษากับหลักไตรสิกขา เช่น การใช้กรณีศึกษาในประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์ทางสังคม เพื่อให้เด็กเรียนรู้ถึงความสำคัญของศีลในสังคม การศึกษาเรื่องการทำงานร่วมกันและการแก้ปัญหาโดยใช้สมาธิ และการคิดวิเคราะห์เพื่อหาทางออกที่เหมาะสมซึ่งแสดงถึงปัญญาบทเรียนที่มีการผสมผสานนี้

ควรมีการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างลึกซึ้ง เช่น การอภิปรายกลุ่ม การทำโครงการ หรือการจัดกิจกรรมสหุณาการที่ช่วยให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติศิลปะ สมาธิ และปัญญาในสถานการณ์จริง นอกจากนี้ยังสามารถใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น การใช้สื่อการเรียนรู้ การทำบทบาทสมมติ หรือการใช้กรณีศึกษาการประเมินผลการเรียนรู้ในบทเรียนที่ผสมผสานหลักไตรสิกขากับเนื้อหาสังคมศึกษา ควรเน้นไปที่การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน การประเมินอาจประกอบด้วย การประเมินพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน การประเมินจากโครงการ หรือการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้แน่ใจว่า นักเรียนสามารถนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้

ดังนั้น การวางแผนบทเรียนที่ผสมผสานหลักไตรสิกขาเข้ากับเนื้อหาสังคมศึกษาไม่เพียงแต่ช่วยให้เด็กเรียนรู้เนื้อหาสังคมได้ดีขึ้น แต่ยังเสริมสร้างคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นในการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม โดยการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กับการศึกษาเนื้อหาวิชาการ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่สนับสนุนการฝึกศิลปะ สมาธิ และปัญญา เช่น การฝึกสมาธิ ก่อนเริ่มบทเรียน การทำงานกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการใช้กิจกรรมเสริมสร้างสมาธิ (กาญจนา เรื่องอำพันรุ, 2563) การจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการฝึกศิลปะ สมาธิ และปัญญานั้น มักจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาและเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในชีวิตประจำวัน โดยที่ผู้สอนมีการบูรณาการกับวิธีการปฏิบัติศิลปะ เช่น การรักษาศีลห้า การปฏิบัติสมาธิ เช่น การนั่งสมาธิหรือการเจริญสติ และการพัฒนาปัญญาผ่านการศึกษาและการไตร่ตรอง หลักการเหล่านี้ช่วยส่งเสริมการมีชีวิตที่มีความสงบสุขและมีคุณภาพ การฝึกศิลปะ สมาธิ และปัญญามักจะมีความเชื่อมโยงกับการสร้างสังคมที่ดีขึ้น กิจกรรมที่สนับสนุนเหล่านี้ มักจะมีการจัดกลุ่มเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้จากกันและกัน การปฏิบัติเหล่านี้ช่วยให้สมาชิกในกลุ่มพัฒนาทักษะการควบคุมอารมณ์และเพิ่มพูนความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นในสังคม นอกจากนี้การจัดกิจกรรมเหล่านี้ ยังสามารถมีผลกระทบที่ดีต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของผู้เข้าร่วม การฝึกสมาธิและการเจริญสติสามารถช่วยลดความเครียดและเพิ่มความมีสติในการดำเนินชีวิต ประโยชน์เหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกสงบสุขมากขึ้น แต่ยังช่วยให้นักเรียนสามารถจัดการกับสถานการณ์ที่ท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การบูรณาการการสอน การสอนสังคมศึกษาควรบูรณาการหลักไตรสิกขาเข้ากับเนื้อหาวิชา เช่น การวิเคราะห์กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจริยธรรม การพัฒนาโครงการที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน และการส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ผ่านการอภิปรายในชั้นเรียน (ศุภกาญจน์ วิชานาติ และคณะ, 2565) การบูรณาการหลักไตรสิกขา (ศิลปะ สมาธิ และปัญญา) เข้ากับการสอนสังคมศึกษาเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในนักเรียน การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการสอนสามารถช่วยให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและตนเองได้ดีขึ้น การสอนศิลปะผ่านการเน้นเรื่องการปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง และมีจริยธรรมในสังคมสามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาความรับผิดชอบและความเคารพต่อผู้อื่น การสอนสมาธิในวิชาสังคมศึกษาสามารถทำให้การเรียนการสอน

มีความสงบและมุ่งมั่นมากขึ้น นักเรียนจะเรียนรู้วิธีการควบคุมอารมณ์และสร้างสมาธิในการเรียน การฝึกสมาธิยังช่วยให้นักเรียนสามารถคิดและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดีขึ้น และทำให้การตัดสินใจ เป็นไปอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะในการเรียนรู้เรื่องความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาทางสังคมการบูรณาการ หลักปัญญากับการสอนสังคมศึกษา เน้นการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ และการตัดสินใจที่มีเหตุผล นักเรียนจะได้เรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจที่มีพื้นฐาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเท็จจริง การสอนเนื้อหาในลักษณะนี้ จะช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

การประเมินผล

การใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น การประเมินความเข้าใจเนื้อหา การประเมินพฤติกรรม และการปฏิบัติตัว รวมถึงการประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อวัดผลการพัฒนาทั้งสามด้าน ของนักเรียนการประเมินผลการบูรณาการหลักไตรสิกขาในวิชาสังคมศึกษา มีความสำคัญในการตรวจสอบ ความสำเร็จและผลลัพธ์ของการนำหลักการเหล่านี้มาใช้ การประเมินผลสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน เพื่อให้ครอบคลุมการพัฒนาและการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างครบถ้วน เริ่มจากการประเมินผลการเรียนรู้ ของนักเรียน ในแง่ของการเข้าใจและปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา เช่น การรักษาศีล การฝึกสมาธิ และการพัฒนา ปัญญา การประเมินอาจทำได้โดยการใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การสอบ การทำงานกลุ่ม การนำเสนอ หรือการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการฝึกฝนหลักไตรสิกขา การประเมินนี้จะช่วยให้ครูเห็น ถึงความก้าวหน้าและความเข้าใจของนักเรียน การประเมินผลยังควรมีการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น การสัมภาษณ์ หรือการใช้แบบสอบถาม ซึ่งจะช่วยให้ครู ทราบถึงความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอน และผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการบูรณาการหลักไตรสิกขา

ดังนั้น การประเมินผลควรมีการตรวจสอบผลกระทบที่หลักไตรสิกขามีต่อพฤติกรรมและทัศนคติ ของนักเรียนในชีวิตประจำวัน เช่น การประเมินความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ที่ท้าทาย การสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม และการพัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผล การประเมินในลักษณะนี้ จะช่วยให้ครู สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การสะท้อนผลการเรียนรู้

การสะท้อนผลการเรียนรู้ คือ กระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินและพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะของตนเองได้อย่างมีระบบ โดยเริ่มต้นจากการทบทวนผลลัพธ์ที่ได้จากการเรียนรู้และการทำงาน ที่ผ่านมา เพื่อทำความเข้าใจถึงความสำเร็จและความท้าทายที่พบเจอหลักการสะท้อนผลการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ การประเมินตามหลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วยศีล สมาธิ และปัญญา การสะท้อนในด้านศีล

จะเน้นไปที่การมีระเบียบวินัยและการปฏิบัติตามข้อกำหนดในการเรียนรู้ การประเมินในด้านนี้ช่วยให้เห็นถึงการปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบและมาตรฐานในด้านสมาธิ การสะท้อนจะเน้นถึงความสามารถในการมุ่งมั่นและตั้งใจในการศึกษาและการฝึกฝน การมีสมาธิในการทำงานช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการได้ดีขึ้น การประเมินด้านนี้ช่วยให้รู้จักการจัดการเวลาและพลังงานในการเรียนรู้ การสะท้อนในด้านปัญญา จะพิจารณาถึงความเข้าใจและความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ การนำความรู้ไปใช้และการพัฒนาแนวคิดใหม่เป็นส่วนสำคัญในการประเมินความสำเร็จ การวิเคราะห์ที่ในด้านนี้ช่วยให้สามารถปรับปรุงวิธีการเรียนรู้และการใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การสะท้อนผลการเรียนรู้ในภาพรวมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเห็นภาพรวมของกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถวางแผนในการพัฒนาตนเองต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้จากการสะท้อนผลช่วยให้มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและการปรับปรุงในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการทำงาน

ตัวอย่างกิจกรรมการสอนที่นำหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มาบูรณาการเข้ากับการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีดังนี้

1. กิจกรรมกรณีศึกษา “ชุมชนของเรา”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของศีล สมาธิ และปัญญาในการแก้ไขปัญหาชุมชน

ขั้นตอนกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่มนักเรียน แบ่งเป็น 4-5 กลุ่ม และมอบหมายให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์กรณีศึกษาปัญหาชุมชน เช่น การจัดการขยะ ปัญหาการทะเลาะวิวาท หรือปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนในชุมชน
2. การศึกษา “ศีล” นักเรียนต้องระบุว่าสมาชิกในชุมชนควรปฏิบัติตามข้อกำหนดใด เช่น การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การเคารพสิทธิผู้อื่น
3. การฝึก “สมาธิ” ให้กลุ่มนักเรียนประชุมวางแผนแก้ปัญหาด้วยความตั้งใจและความสงบ โดยแต่ละคนต้องมีสมาธิฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม
4. การใช้ “ปัญญา” นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบ คิดหาแนวทางแก้ไข และนำเสนอวิธีการที่เป็นไปได้ พร้อมให้เหตุผลสนับสนุน

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง นักเรียนสามารถระบุปัญหาในชีวิตจริงและแก้ไขได้โดยใช้หลักไตรสิกขา เช่น การใช้ศีลในการสร้างความรับผิดชอบ การฝึกสมาธิเพื่อทำงานร่วมกัน และการใช้ปัญญาในการวิเคราะห์และตัดสินใจ

2. กิจกรรมการจำลองสถานการณ์ “ผู้แทนสภาจริยธรรม”

วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการตัดสินใจเชิงจริยธรรม

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ตั้งประเด็นสถานการณ์ ครูนำเสนอกรณีที่ต้องการการตัดสินใจ เช่น "ควรสร้างโรงงานในพื้นที่ชุมชนเพื่อเพิ่มงานหรือไม่?"

2. การใช้ “ศีล” นักเรียนต้องระบุดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน
3. การฝึก “สมาธิ” นักเรียนฝึกการตั้งคำถามและค้นหาข้อมูลอย่างมีสมาธิ
4. การใช้ “ปัญญา” นักเรียนอภิปรายข้อดีและข้อเสีย พร้อมเสนอแนวทางที่เป็นธรรม

ต่อทุกฝ่าย

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง นักเรียนเข้าใจการใช้เหตุผลในการตัดสินใจที่ยึดหลักจริยธรรมและสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของสังคมกับความยั่งยืน

3. กิจกรรมโครงการ “สร้างห้องเรียนคุณธรรม”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้การประยุกต์หลักไตรสิกขาในชีวิตประจำวัน
ขั้นตอนกิจกรรม

1. การวางแผนโครงการ นักเรียนร่วมกันคิดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม เช่น การจัดมุมสมาธิในห้องเรียน การตั้งกฎระเบียบในชั้นเรียนที่ส่งเสริมศีล และการจัดกิจกรรมอภิปรายประเด็นทางจริยธรรม
2. การปฏิบัติ “ศีล” นักเรียนร่วมกันกำหนดกติกาในห้องเรียน เช่น การไม่รังแกเพื่อน การเคารพความคิดเห็น
3. การฝึก “สมาธิ” เริ่มต้นวันเรียนด้วยการฝึกสมาธิสั้น ๆ 5-10 นาที หรือใช้การระลึกถึงคุณค่าความดีในกิจกรรมประจำวัน
4. การใช้ “ปัญญา” นักเรียนประเมินผลและสะท้อนประสบการณ์หลังจบกิจกรรม เช่น การวิเคราะห์ว่าสิ่งที่ทำส่งผลต่อบรรยากาศในห้องเรียนอย่างไร

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง นักเรียนมีวินัยในตนเอง เคารพผู้อื่น และพัฒนาทักษะการจัดการปัญหาในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนหลักไตรสิกขาในบริบทที่หลากหลายทั้งในด้านการเรียน การทำงานร่วมกัน และการใช้ชีวิตในสังคม

สรุป

การนำหลักไตรสิกขามาปรับใช้ในการสอนสังคมศึกษาเป็นการนำหลักการของพระพุทธศาสนา มาปรับใช้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของนักเรียนในด้านสังคมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยหลักศีล สมาธิ และปัญญา ในการปรับใช้ดังกล่าวจะมีความสำคัญในหลายด้าน เช่น การพัฒนาความเข้าใจในศีลธรรม การสอนสังคมศึกษาที่ใช้หลักศีลเป็นแนวทางช่วยให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจคุณค่าทางศีลธรรมที่สำคัญ เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความเคารพต่อผู้อื่น การเรียนรู้เชิงศีลธรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนมีจริยธรรมและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม การส่งเสริมสมาธิในการเรียนรู้ การนำหลักสมาธิมาใช้ในกระบวนการสอนช่วยให้นักเรียนมีสมาธิในการเรียนรู้ และการทำกิจกรรมต่าง ๆ การฝึกฝนการมีสมาธิจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และทำให้สามารถจดจำ

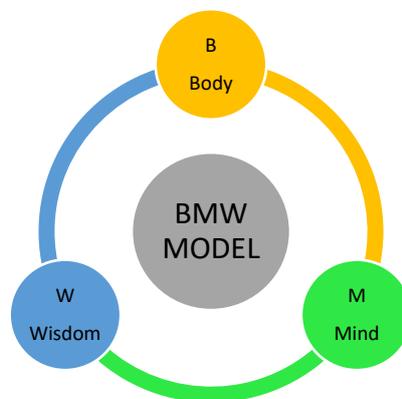

ข้อมูลได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยให้มีความสงบและสามารถจัดการกับความเครียดในการเรียนได้ดีขึ้น การพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์ด้วยปัญญา การนำหลักปัญญามาใช้ในการสอนสังคมศึกษาเน้นการพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์และการวิเคราะห์ข้อมูล นักเรียนจะได้เรียนรู้วิธีการคิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการเข้าใจและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การใช้หลักไตรสิกขาจะช่วยให้การเรียนการสอนมีความยั่งยืนและเหมาะสมกับการพัฒนาความรู้ของนักเรียนในระยะยาว โดยการรวมเอาหลักศีล สมาธิ และปัญญามาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา จะช่วยให้การเรียนรู้ไม่เพียงแค่นี้ให้ความรู้ทางวิชาการ แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาตนเองและคุณลักษณะของนักเรียน การสร้างสังคมที่มีคุณธรรมและเป็นระเบียบ

การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการสอนสังคมศึกษา จะช่วยสร้างสังคมที่มีคุณธรรมและเป็นระเบียบ ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญรุ่งเรือง การสอนในลักษณะนี้จะทำให้นักเรียนเติบโตขึ้นมาเป็นพลเมืองที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการสอนสังคมศึกษา จึงเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาและสร้างสังคมที่ดีขึ้น การพัฒนาทั้งทางกาย ใจ และปัญญา จึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการศึกษาสังคมศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมในการเผชิญหน้ากับความท้าทายที่รออยู่ในอนาคตอย่างมั่นใจ

องค์ความรู้ใหม่

การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาจะเน้นการฝึกฝนและพัฒนาพฤติกรรมที่ดีและเหมาะสมของนักเรียนการพัฒนาทางใจมุ่งเน้นการฝึกฝนสมาธิและการจัดการอารมณ์ การสอนจะรวมถึงการฝึก การตั้งสมาธิ การจัดการความเครียด และการพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาด้วยความสงบและสติ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สงบและสนับสนุนการฝึกสมาธิจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีจิตใจที่เข้มแข็งและมั่นคง การพัฒนาทางปัญญามุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้และการคิดวิเคราะห์ การสอนจะเน้นการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการทำความเข้าใจในเรื่องราวทางสังคม ผู้เขียนจึงสรุปเป็น BMW MODEL ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

B = Body ร่างกาย การพัฒนาด้วยศิลปะมุ่งเน้นการสร้างพื้นฐานของพฤติกรรมที่ดีและการมีระเบียบวินัย การสอนจะเน้นการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์, มีความรับผิดชอบ, และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด เพื่อสร้างนิสัยที่ดีในชีวิตประจำวัน

M = Mind จิตใจ การพัฒนาจิตใจด้วยสมาธิมุ่งเน้นการฝึกฝนทักษะการมีสมาธิ การควบคุมอารมณ์ และการสร้างความสงบภายในจิตใจ การสอนจะรวมถึงการฝึกสมาธิ การจัดการกับความเครียด และการเสริมสร้างทักษะในการแก้ปัญหาอย่างมีสติ

W = Wisdom ปัญญา การพัฒนาปัญญามุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้และการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง การสอนจะเน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ การทำความเข้าใจในเรื่องราวทางสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กมล รินคำ. (2566). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาฐาน คลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(6), 337-352.
- กาญจนา เรืองอำพันธ์. (2563). หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมพลศึกษาโดยใช้ทฤษฎีการตั้งเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสมาธิของนักเรียนประถมศึกษา (*รายงานการวิจัย*). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ใจกลั่น นาวาบุญนิยมและคณะ. (2566). การจัดการเรียนการสอนตามหลักการไตรสิกขาตามทฤษฎีพระชาดก หลัคนว ยุคสายกลาง. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 6(2), 247-253.
- นางพงา ถิ่นสุวรรณ. *พัฒนาการทางจิตใจ*. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.ramamahidol.ac.th/ramamental/generalknowledge/child/06242014-1920>
- พระวีระ พงษ์วิสุทธิ (โคษา) และพระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา. (2565). พฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ตามหลัก ไตรสิกขา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(3), 269-278.
- พุทธิพงษ์ สงวนนาม และกาญจน์ เรืองมนตรี. (2566). ระบบการพัฒนาคู่มือเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(4), 425-445.
- วิทยา ทองดี และสุรพล พรหมกุล. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม (*รายงานการวิจัย*). สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศุภกาญจน์ วิชาชาติ และคณะ. (2565). การบูรณาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา. *วารสาร ปณิธาน*, 17(2), 233-256.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2561). *การพัฒนาทักษะการคิดเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.